The background of the slide is a reproduction of the painting 'The Scream' by Edvard Munch. It depicts a figure in the foreground with a pale, yellowish face and wide, staring eyes, set against a dark, swirling sea and a turbulent, orange and red sky. The overall mood is one of intense emotional distress or mental anguish.

Czego się boimy...
także i w pracy?
O strachu w dyskursie
publicznym.

Dr Krzysztof Mączka
Wydział Socjologii
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
7 października 2021 r.

Plan

1. Definicje
2. Zjawiska pokrewne
3. Badania
4. Wnioski
5. Dyskusja

Definicije

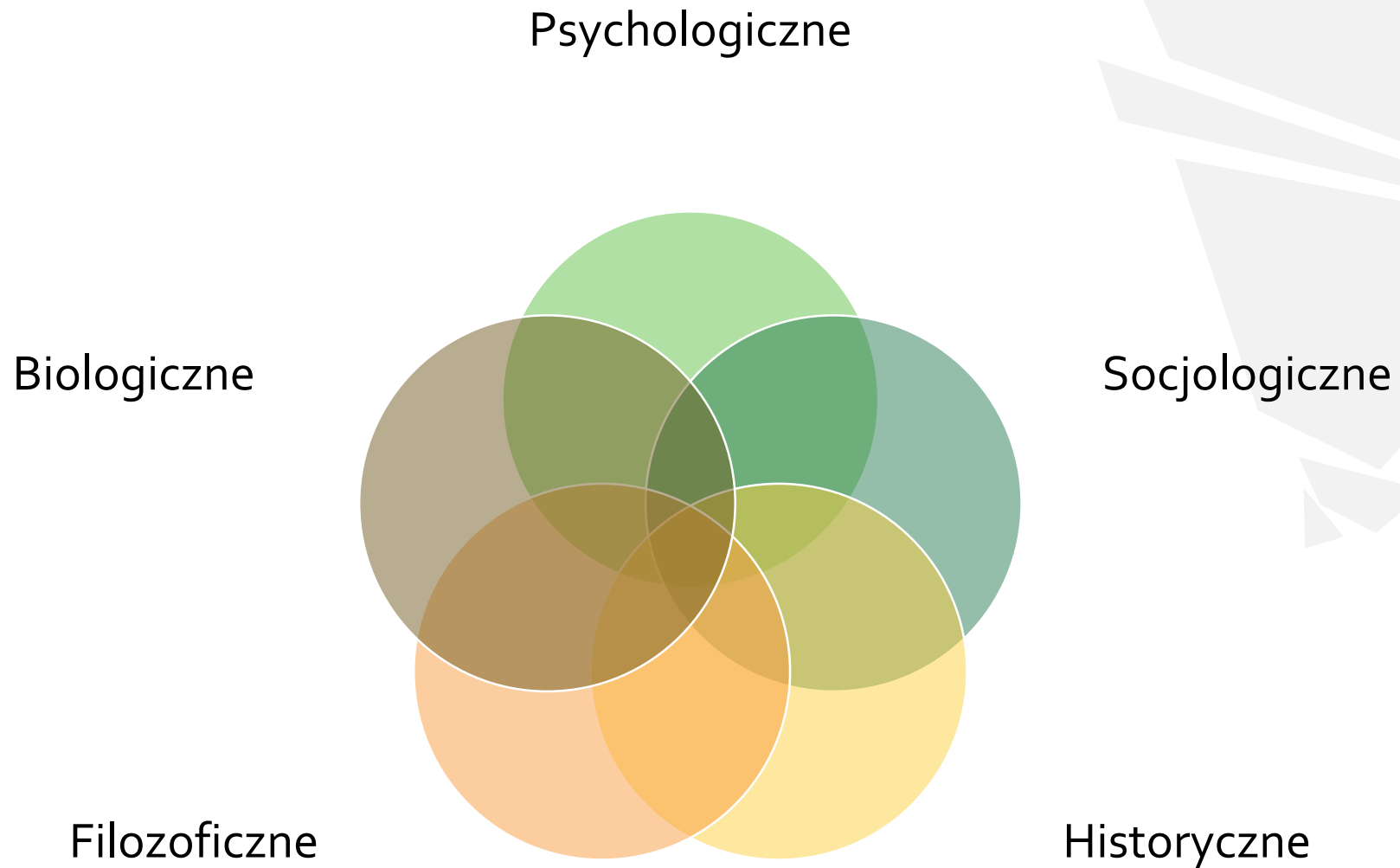
Słownikowe rozumienie strachu

1. niepokój wywołany przez grożące niebezpieczeństwo lub przez rzecz nieznaną, która wydaje się groźna
2. według wierzeń ludowych: duch zmarłego
3. pot. kukła ustawiona w polu, mająca odstraszać ptactwo

Źródło: Słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego

Strach – różne ujęcia

Strach - socjologia

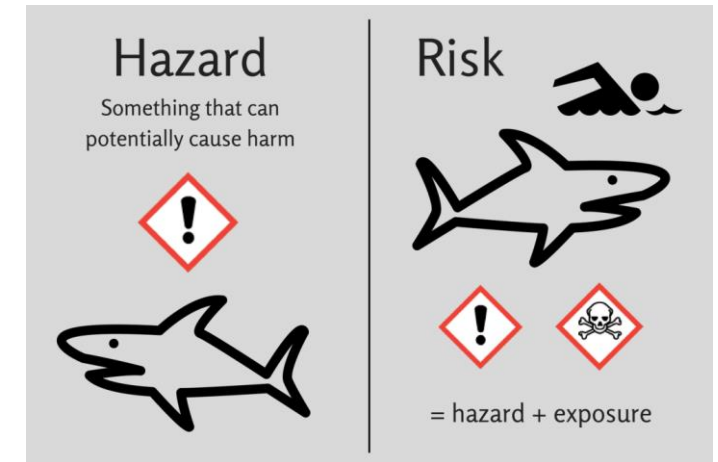
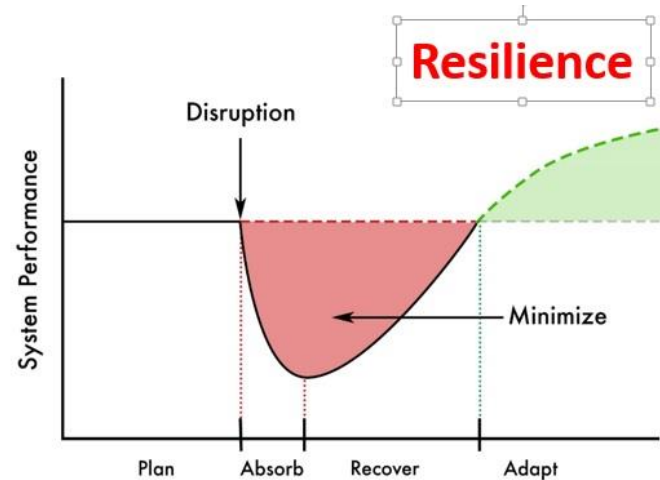
Emocja	Konsekwencja lub motywacja relacji społecznych
<ol style="list-style-type: none">1. W dużej mierze społecznie skonstruowany.2. Kontekst społeczno-historyczny.3. W pewnym stopniu uniwersalny dla wszystkich ludzi tak jak szczęście, złość, smutek. W pewnym sensie różnie interpretowany i wyrażany przez jednostki.4. Jako emocja pierwotna wpływa na doświadczanie lęku, wstydu, wstrętu, żalu itd.5. Socjologia strachu powinna badać kulturowe uwarunkowania strachu i zwrócić uwagę na wzorce aktywności społecznej, które są z nim rutynowo związane.	<ol style="list-style-type: none">1. Mniejsze zwrócenie uwagi na strach jako na emocję samą w sobie.2. Skupienie się na związku z lękiem, paniką, ryzykiem, wiktimizacją, społeczną kontrolą itd.3. Strach w kontekście takich zjawisk, jak praca, terroryzm, media, rodzina itd.4. Utrata władzy i statusu prowadzi do strachu którego doświadczanie różnicuje ludzi.5. Strach jest potencjalnie obojętny, ale także motywujący grupy do zwiększania władzy albo do utrzymania obecnego poziomu władzy.

Strach a lęk

Strach	Lęk
<ol style="list-style-type: none">1. Określony przedmiot2. Zewnętrzny3. Można mu przeciwdziałać4. Widoczne, „obiektywne” niebezpieczeństwo5. Można go zracjonalizować	<ol style="list-style-type: none">1. Bezprzedmiotowość2. Bezradność3. Wewnętrzny4. „Subiektywne” niebezpieczeństwo5. Trudny do racjonalizacji

Zjawiska pokrewne

1. Niepewność (*uncertainty*)
2. Ryzyko (*risk and hazard*)
3. Rezyliencja - (*resilience*)
4. „Wrażliwość” (*vulnerability*)

Badania

Culture of fear

Zwrot w kierunku strachu – początek XXI w.

<i>Confidence towards the Future</i>	<i>Culture of Fear</i>
Valuation of experimentation	Valuation of safe space
Trust in human potential	Misanthropy
Courage to judge	Non-judgementalism
Prudence	Safety
Uncertainty as opportunity	Uncertainty as a problem
Openness to risk taking	Risk aversion
Probabilistic thinking	Worst-case thinking
Human agency	Deference to Fate
Moral autonomy	Vulnerability
Openness towards the future	Policing of uncertainty

**HOW
FEAR
WORKS**
CULTURE OF FEAR
IN THE
21ST CENTURY
FRANK FUREDI
BLOOMSBURY

Straszne historie

1. Badanie mediów
2. Ankieta internetowa (ok. 400 osób na kraj)
3. Wywiady grupowe ze zwolennikami rządu i opozycji

Scary Stories

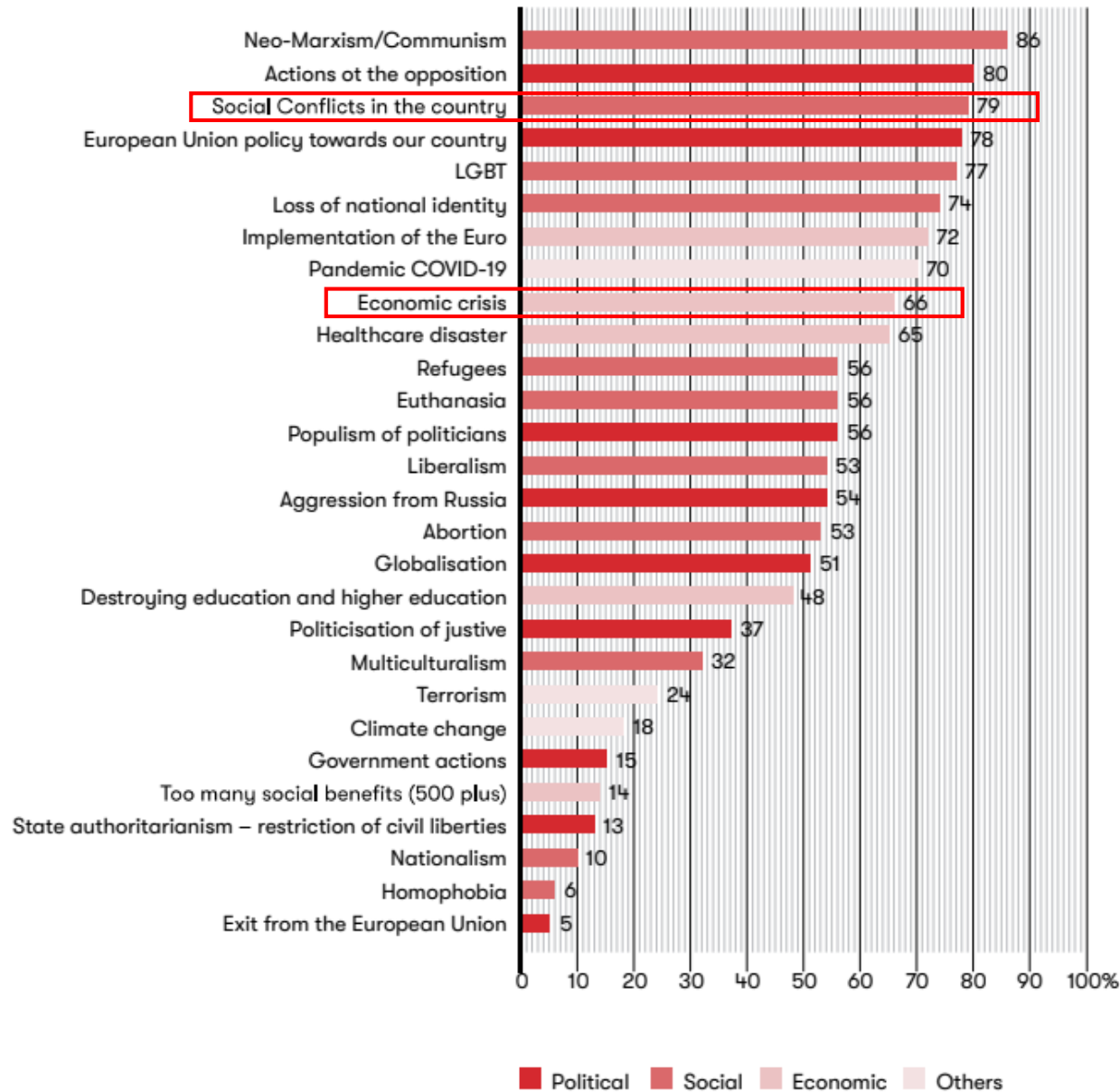
or the sum of all fears
in political discourse
in Poland and in Hungary

Study Report

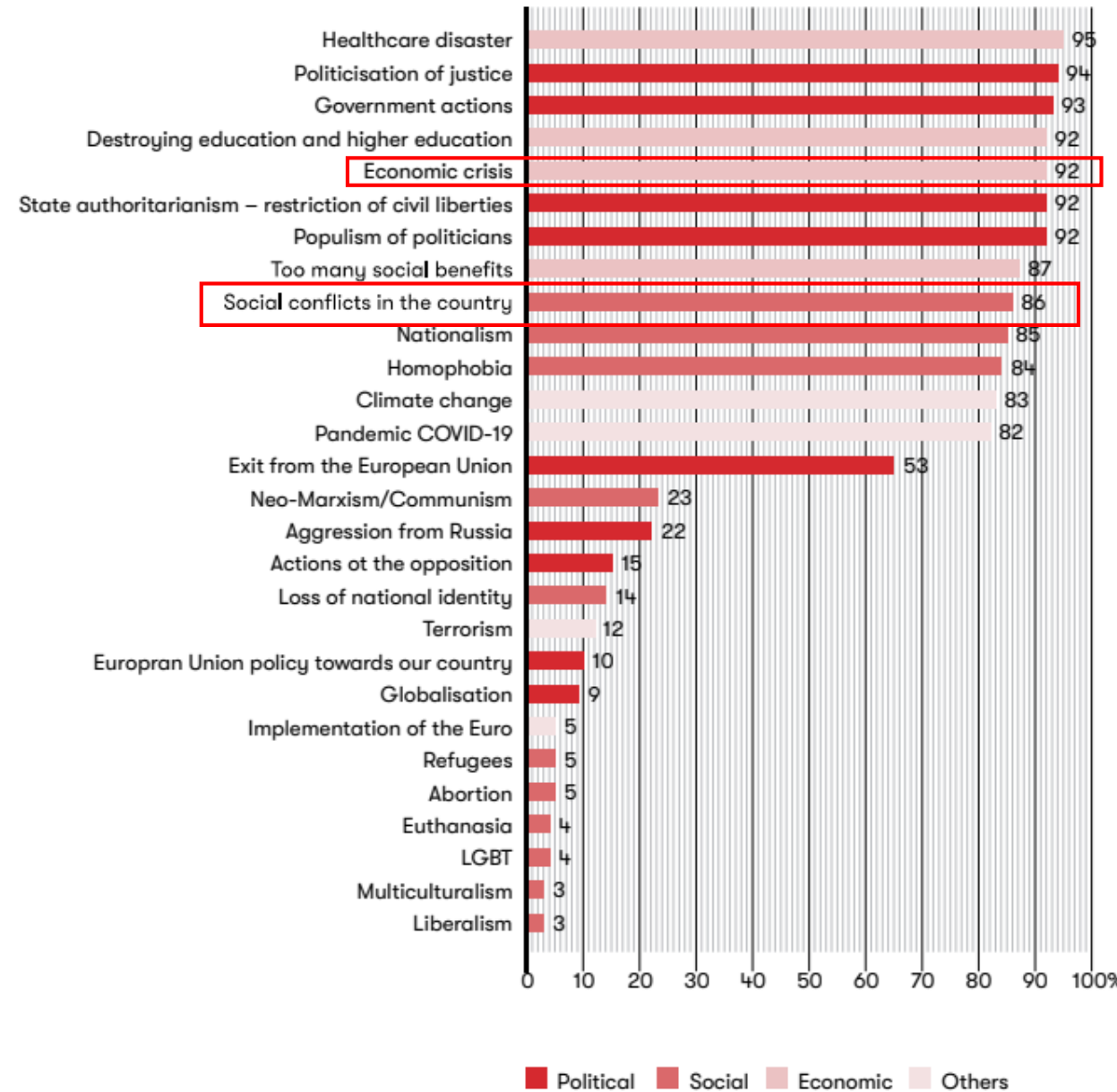
Law and Justice

Are you afraid of:

Civic Coalition (PO .N iPL Greens)

Are you afraid of:

Kryzys ekonomiczny

1. **Zwolennicy rządu** dostrzegają oznaki kryzysu: wzrost cen podstawowych produktów czy wzrost kosztów zatrudnienia. Starają się jednak to racjonalizować szukając przyczyn w szerszym kontekście gospodarczym:

„Coś się kroi. Ktoś powiedział, że kryzys będzie co 7-8 lat i tego nie zatrzymamy” (m, PiS)

2. Co ciekawe w tej grupie dostrzegane są również mankamenty związane z programem 500 plus:

„500 plus jest ok, choć może nie w takiej formie jak dotychczas, bo patologia to przepija” (m, PiS)

3. Nie towarzyszy temu jednak perspektywa długofalowa:

„Może faktycznie państwo za dużo wydaje na to ale póki jest to dobrze, mnie to cieszy” (k, PiS)

1. **Zwolennicy opozycji** widzą odczuwają dużo większy strach w tym obszarze:

„**Utrata pracy, na razie jest obcinanie godzin i ryzyko zwolnień.** Nie wiadomo co będzie” (k, KO)

2. Rozdawnictwo socjalne jest krytykowane, ale nie jest to silna krytyka:

„Rozdawnictwo (500+, bon turystyczny) to jest taka bezmyślność w obecnych czasach, bo potem i tak to zabierają w podatkach. (k, KO)

„Samo to że ludzie się do tego przyzwyczajają jest złe, bo społeczeństwo się od tego uzależnia, sama idea nie była jednak głupia...” (m, KO)

Podziały i konflikty społeczne

1. **Zwolennicy rządu** mają dużo żalu i poczucia niezrozumienia związanego z pogorszeniem relacji międzyludzkich z powodów politycznych. Mają oni poczucie bycia pogardzanymi przez opozycję, a nawet prześladowanymi za poglądy ze strony osób uważających się za tolerancyjne:

„Nawet podziały są w rodzinie. Nawet jak ktoś uważa się za demokratę to jak ktoś ma inne poglądy to od razu wykluczają, zrywają kontakty, mówi się o tolerancji, a jej nie ma. Jest pogarda. Te podziały i brak rozmowy są straszne.” (k, PiS)

„Polacy nie potrafią rozmawiać. Ja się przyznałem, że głosowałem na PiS i znajomy się przestał do mnie odzywać i specjalnie jak kiedyś przyszedł coś od żony pożyczyć, to zawiesiłem na wejściu kalendarz z Kaczyńskim.” (k, PiS)

1. **Zwolennicy opozycji** źródła konfliktów upatrują w polityce rządu (dział i rządź) oraz tworzeniu specyficznej atmosfery zagrożenia, która wpływa na ludzi. Uważają, że fobie rządzących oddziałują na ludzi, którymi w ten sposób łatwiej jest zarządzać:

„Kłótnie w rodzinie, przemoc, o polityce nie mówi się tak jak kiedyś. Teraz są kłótnie, a nawet mogą być bójkі a kiedyś ewentualnie sprzeczki. Ludzie unikają tematu polityki”. (m, KO)

„Jest rozpad więzi rodzinnych i towarzyskich, może to prowadzić do depresji, kryzysów psychicznych” (k, KO)

Podsumowanie – Straszne historie

1. Wyrównana czołówka strachów
2. Strachy tożsamościowo-ideologiczne oraz ich zaprzeczenie
3. Strachy przeciętne – kwestie poboczne dla grupowej identyfikacji?

Scary Stories

or the Sum of All Fears
in Political Discourse
in Poland and in Hungary

Study Report

dr Krzysztof Mączka
dr Maciej Milewicz
dr Miłosz Hodun

in collaboration with
Andrea Virág
dr Dániel Mikecz

January 2021

Strach w miejscu pracy - uwarunkowania

1. Przyczyny: utrata pracy, kontroli, władzy, zmiana, niepewność, kara, sukces, ryzyko, odwet itd. ale także: informacja zwrotna, zdanie, niekompetencja, wystąpienia publiczne, szef, współpracownicy itd.
2. Charakterystyczny zwłaszcza dla niektórych zawodów: lekarze, policjanci, żołnierze.
3. Negatywne skutki: złe samopoczucie, złość, gniew, dezintegracja zespołu.

PRACE NAUKOWE UNIwersYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCLAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCLAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 430 • 2016

Sukces w zarządzaniu kadrami. Dylematy zarządzania kadrami w organizacjach krajowych i międzynarodowych. Problemy zarządczo-psychologiczne ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

Joanna Cewińska

Uniwersytet Łódzki
e-mail: jcewinska@uni.lodz.pl

**STRACH W MIEJSCU PRACY
I JEGO NEGATYWNE KONSEKWENCJE**

**FEAR IN THE WORKPLACE
AND ITS NEGATIVE CONSEQUENCES**

DOI: 10.15611/pn.2016.430.04

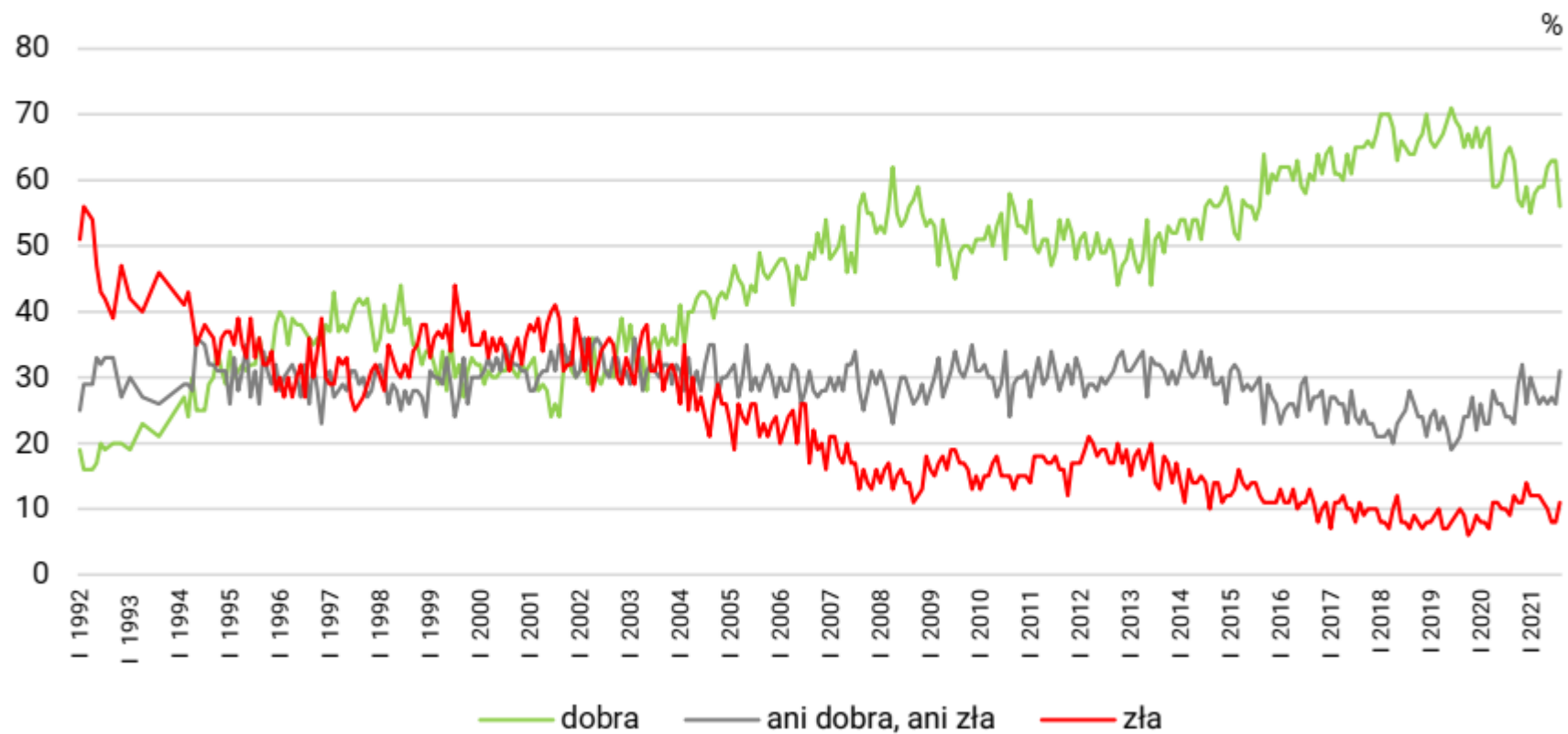
JEL Classification: M12

Kwestia *mobbingu* (Warszewska-Makuch 2005)

- 1. Składowe:** nękanie, obrażanie, społeczne wykluczanie pracownika lub negatywne oddziaływanie na wykonywane przez niego zadania itd.
- 2. Główne cechy:** regularność, długotrwałość, intencjonalność, nierówność sił.
- 3. Trudności w definicji oraz interpretacji:** np. to nie konflikt, który stanowi pojedynczy incydent lub kiedy obie strony tego konfliktu dysponują mniej więcej taką samą siłą.

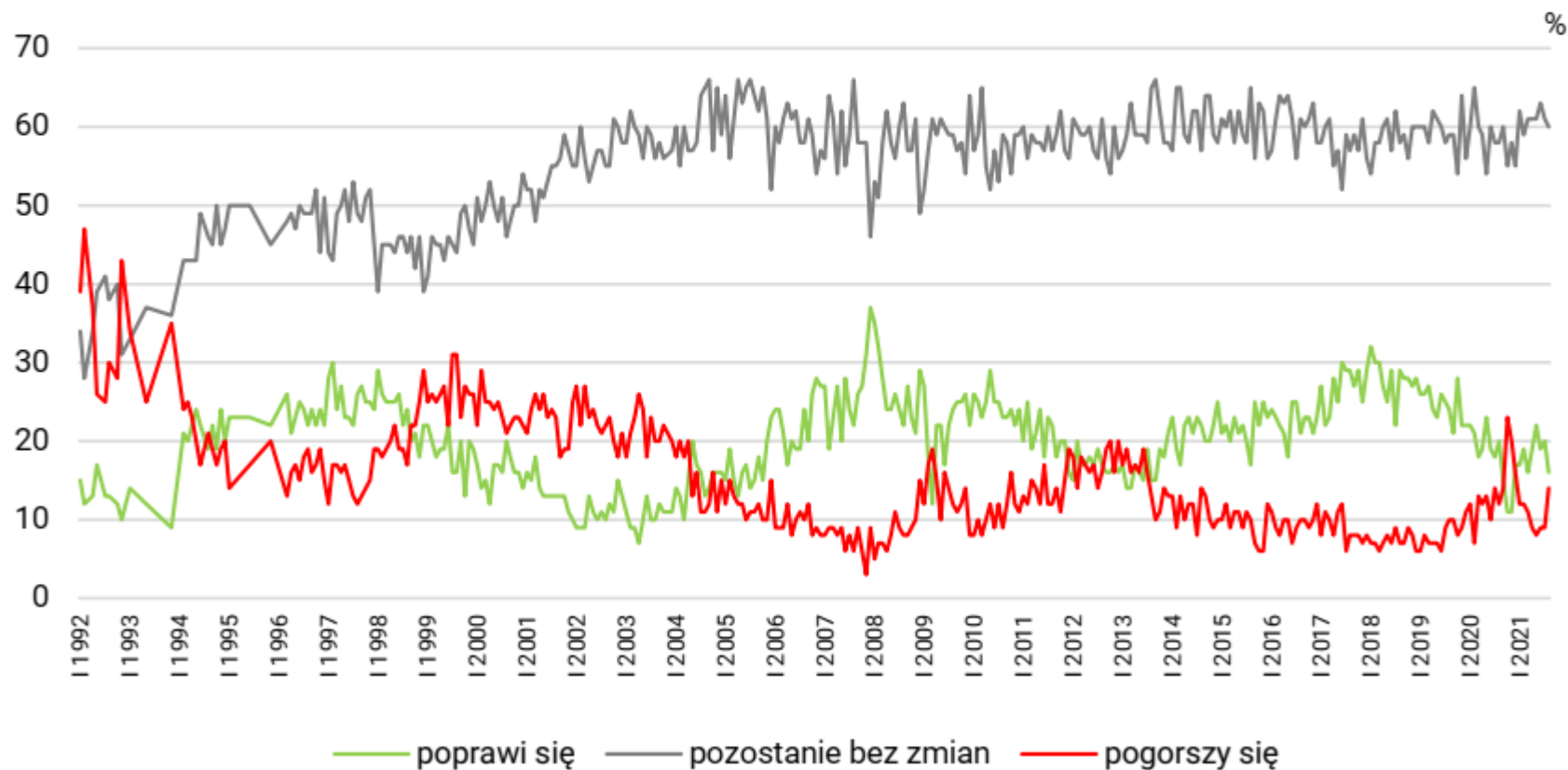
Obecna sytuacja w miejscu pracy – CBOS 2021

RYS. 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?
Czy jest ona:

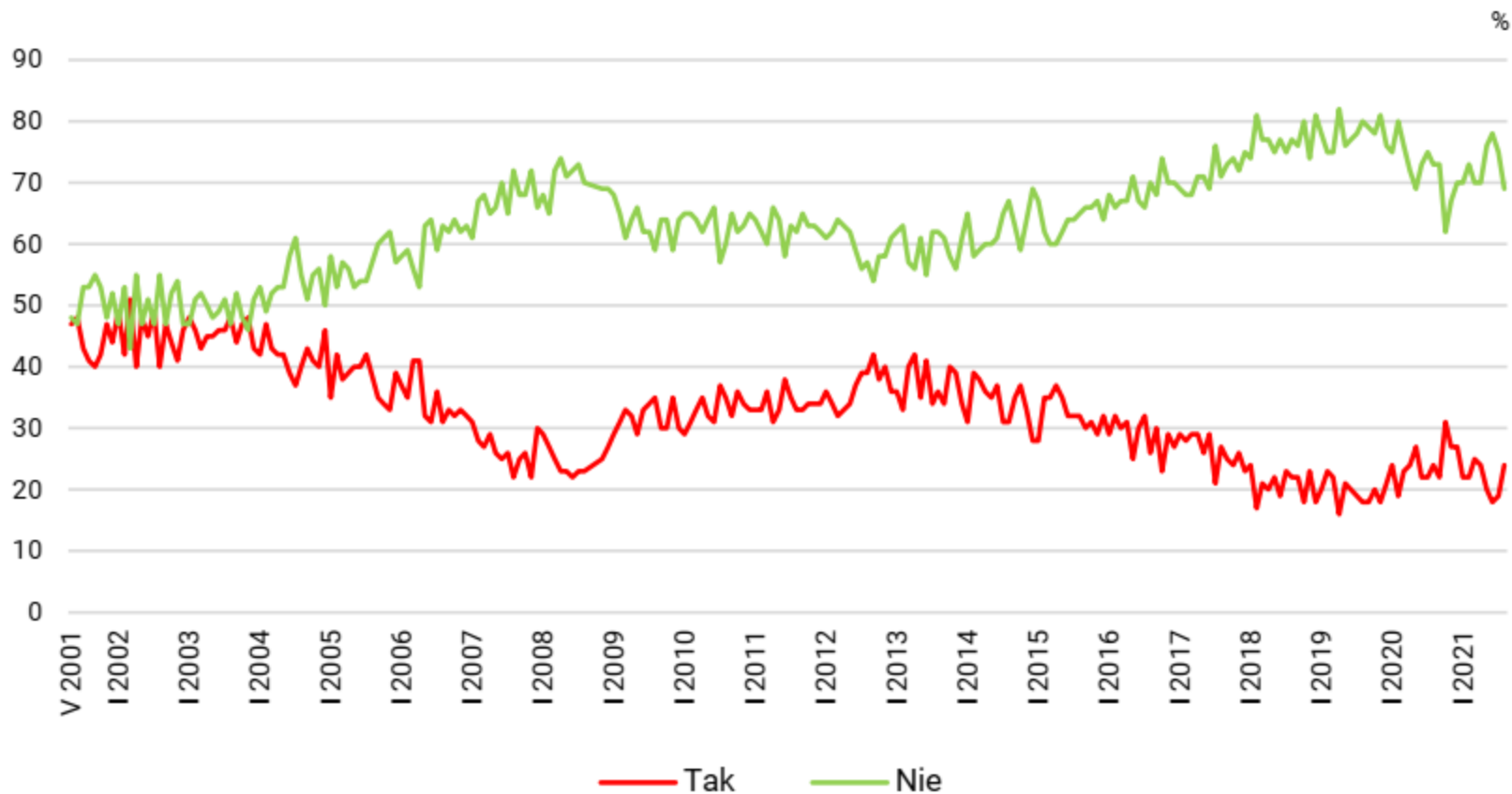
Prognozowana sytuacja w miejscu pracy – CBOS 2021

RYS. 4. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy*:

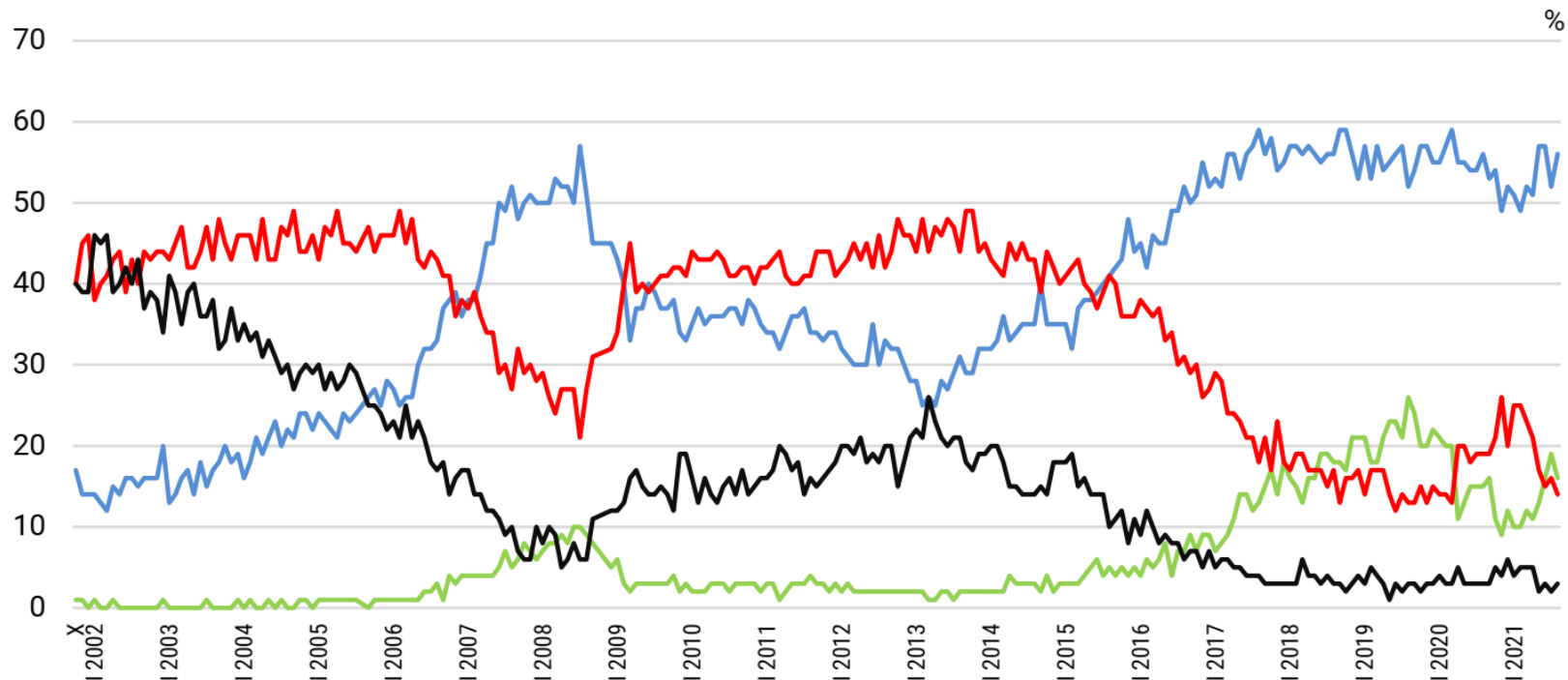
Ryzyko zwolnienia– CBOS 2021

RYS. 6. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?*

Znalezienie pracy – CBOS 2021

RYS. 8. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:

- bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę
- można wprowadzić znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią
- trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę
- nie można znaleźć żadnej pracy

Wnioski

1. Strach ma dobre i złe strony (inaczej niż lęk),
2. Strach jest wykorzystywany w zarządzaniu - odwołanie do pierwotnej emocji,
3. Przypisywanie coraz większego znaczenia bezpieczeństwu w różnych obszarach rozszerza paletę strachów (a może lęków?) – rozszerzenie podstawy piramidy potrzeb,
4. Zrozumienie strachu jest pierwszym krokiem do jego ograniczenia/pokonania .

Dziękuję za uwagę
i zapraszam do dyskusji!

Dr Krzysztof Mączka

krzysztof.maczka@amu.edu.pl